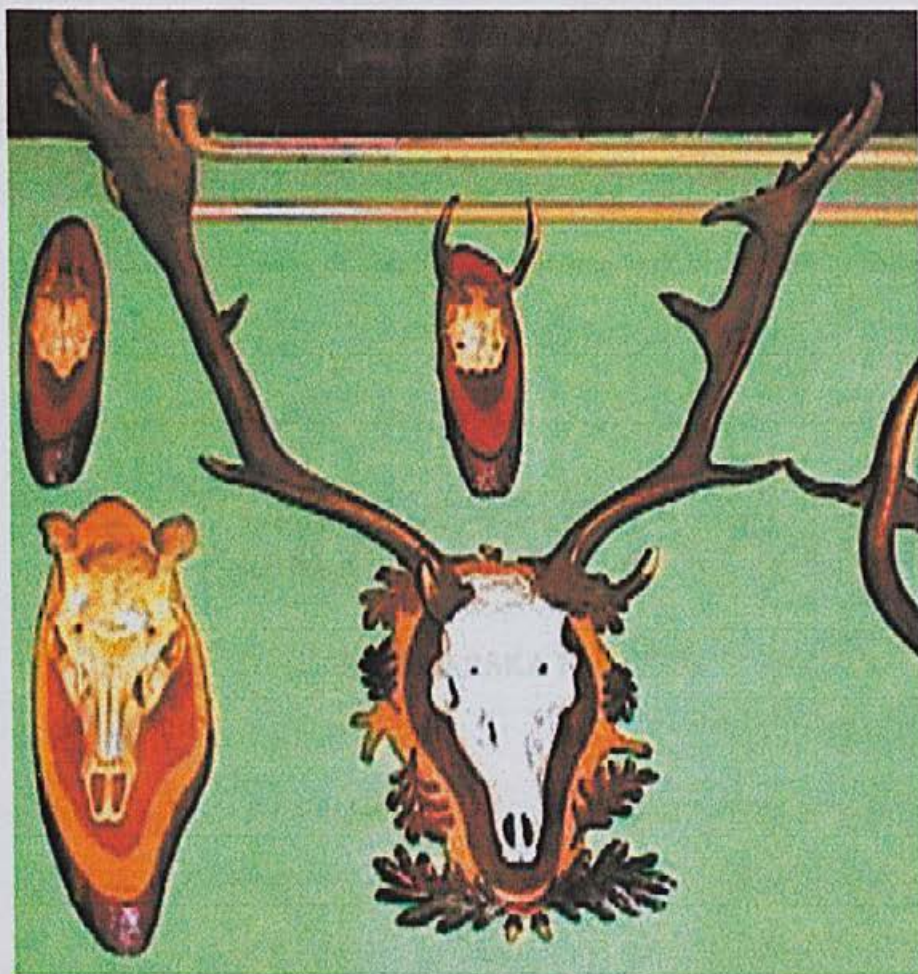


LJUDSKA UNIVERZA SLOVENSKA BISTRICA
JAVNA DELA: POHORJE, HALOZE IN DRAVINJSKE GORICE – NAŠ ŽIVLJENJSKI PROSTOR



LOVSKE ŠEGE IN NAVADE

Bukovec, april 1999

LOVSKE ŠEGE IN NAVADE

SEMINARSKA NALOGA

Mentor:
Maja KANOP, dipl. etnologinja

Avtor:
Jože MOGU, dipl. org. dela

Bukovec, april 1999

LOVSKE ŠEGE IN NAVADE

Seminarska naloga

Izdajatelj: Ljudska univerza Slovenska Bistrica

Zanj: Vida Lipoglav

Avtor: Jože Mogu, dipl. org. dela

Mentor: Maja Kanop, dipl. etnologinja

Jezikovni pregled: Ksenja Gradišnik, prof., Rozalija Špes, prof.,

Oblikoval: Jože Mogu, dipl. org. dela

Slovenska Bistrica, april 1999

CIP – Kataložni zapis o publikaciji

Univerzitetna knjižnica Maribor

392(497.4):639.1

MOGU, Jože

Lovske šege in navade : seminarska naloga / avtor Jože Mogu. –
Slovenska Bistrica : Ljudska univerza, 1999, - (Javna dela. Pohorje,
Haloze in Dravinjske gorice – naš življenjski prostor)

COBISS – ID 44134913

39
KNJIŽNICA JOSIPA VOŠNJAKA
SLOVENSKA BISTRICA

86.655

Vsebina:

UVOD.....	3
ZGODOVINA LOVSTVA.....	4
LOVSKA PRAVIČNOST.....	10
ZADNJI GRIŽLJAJ UPLENJENI DIVJADI.....	10
ZELENA VEJICA KOT STANOVSKI ZNAK IN VEJICA PLENA.....	11
POZDRAV LOVINI.....	12
LOVSKA OBLEKA.....	13
LOVSKI KRST.....	13
LOVSKA LATINŠČINA.....	15
LOVSKI POGREB.....	15
LITERATURA IN VIRI.....	17
SEZNAM ILUSTRACIJ.....	17

Slovenske lovske šege so sestavni del lovske kulture evropskih posebej alpskih narodov. Slovensko lovstvo je sprejelo in oblikovalo lovske šege in navade kot enoten odnos do divjadi, narave, lovskega trdnjaka in lovskega psa. V tem delu so opisane, kakšne so bile lovske šege in navade in kateri so se ohranile v našem življenjskem prostoru.

- Lovska pravičnost
- Zelena vejica kot stanovski znak
- Zadnji grižljaj uplenjeni divjadi
- Pozdrav lovin
- Lovska obleka
- Lovski krst
- Lovska latinščina
- Lovski pogreb

Na področju občine Slovenske Bistrice deluje devet lovskih društev: na pohorjskem delu so: LD Smarino na Pohorju, LD Oplotnica, LD Slov. Bistrica, LD Polakava, na predelu Dravinjskih goric so: LD Poljane, LD Makole, LD Lapeze, LD Črčanjevac in LD Cigana. Lovci teh lovskih društev ohranjajo šege in navade še danes.

ZGODOVINA LOVSTVA

UVOD

Lovske šege in navade so del ljudske kulture ali folklore, zato smo jih kot ostalo kulturno dediščino dolžni ohranjati in spoštovati. Izvirajo iz pradavnih časov in so se skozi stoletja v različnih družbenih sistemih različno oblikovale, vendar so v marsičem ohranili svojo prvobitnost. To seveda po zaslugi lovcev, ki se po šegah in navadah več ali manj ravnavajo še danes. Če hočemo spoznati lovske šege in navade, je dobro vedeti nekaj o zgodovini lovstva od pradavnine do danes, ki je kratko opisana v prvem delu.

Slovenske lovske šege so sestavni del lovske kulture evropskih posebno alpskih narodov. Slovensko lovstvo je sprejelo in oblikovalo lovske šege in navade kot etičen odnos do divjadi, narave, lovskega tovariša in lovskega psa. V tem delu bo opisano, kakšne so bile lovske šege in navade in katere so se ohranile v našem življenjskem prostoru.

- Lovska pravičnost
- Zelena vejica kot stanovski znak
- Zadnji grižljaj uplenjeni divjadi
- Pozdrav lovini
- Lovska obleka
- Lovski krst
- Lovska latinščina
- Lovski pogreb

Na področju občine Slovenske Bistrice deluje devet lovskih družin, na pohorskem delu so: LD Šmartno na Pohorju, LD Oplotnica, LD Slov. Bistrica, LD Polskava, na predelu Dravinjskih goric so: LD Poljčane, LD Makole, LD Laporje, LD Črešnjevec in LD Cigonca. Lovci teh lovskih družin ohranjajo šege in navade še danes.

ZGODOVINA LOVSTVA

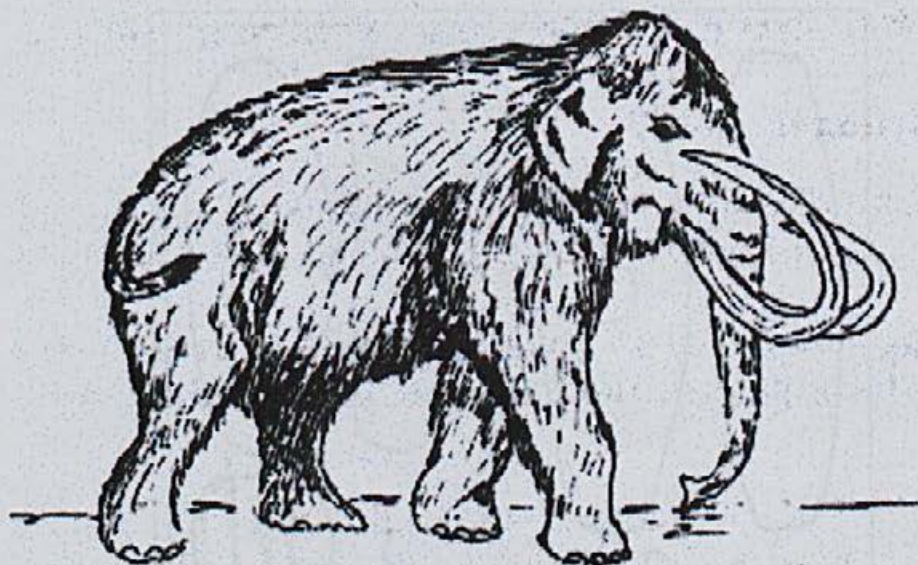
Lov je bil človeku poleg nabiranja plodov osnovna dejavnost za preživetje že od pradavnine. Bil je popolnoma odvisen od narave in njenih danosti, zato je lov častil in spoštoval. Veroval v bogove, da bi mu bili naklonjeni in ga varovali na lovu. To je bila boginja lova Diana. Prazgodovinsko dobo, ki je trajala od ca 1.5 milj. do 400 let pred n.š., delimo na kameno dobo, bakreno dobo, bronasto dobo in starejšo železno ali halštatsko dobo. Kamena doba je bila najdaljša in je trajala do 2200 let pred n.š., razdeljena je na

staro kameno dobo ali paleolitik (od 1.5milj.do 15.000),
srednjo kameno dobo ali mezolitik (od 15.000 do 5000) in
mlajšo kameno dobo ali neolitik (od 5000 do 2200).

Paleolitik je razdeljen še na tri obdobja

starejši (do 120.000 p.n.š.),
srednji (do 35.000 p.n.š.) in
mlajši (do 15.000 p.n.š.)

Velike spremembe v vrstah divjadi so nastale proti koncu mlajše stare kamene dobe ali mlajšega paleolitika ca 15.000 let pred n.š., ko začne zadnja ledena doba prehajati v toplejše obdobje, kar odločilno vpliva na živalstvo. Zato izumrejo nekatere vrste živali, kot so mamut (slika 1), rjavodlaki nosorog, jamski lev, jamski medved itd. Njihovo mesto pa prevzamejo nove vrste divji konj – tarpan, navadni jelen, srna, rjavi medved itd.



Slika 1: Mamut

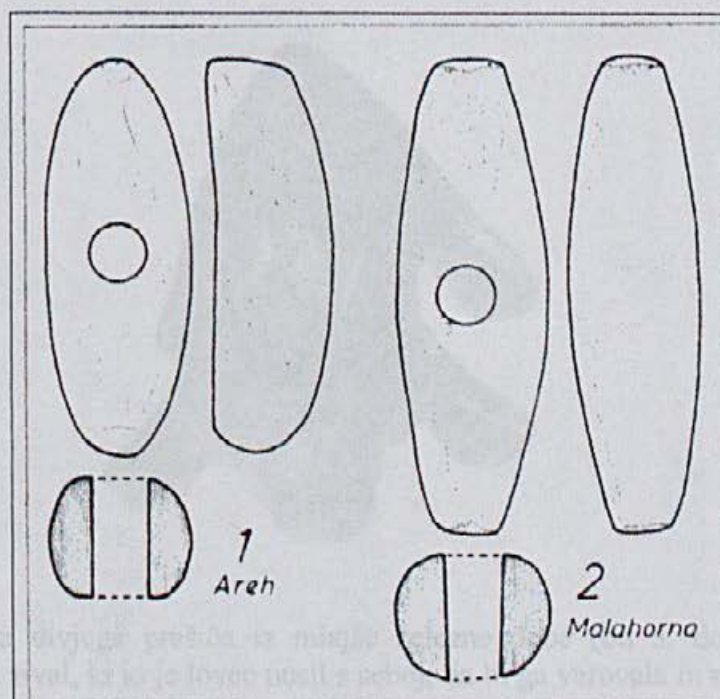
Nekatere vrste se pred toplejšim podnebjem umaknejo na sever, kot je severni jelen (slika 2), ki je bil v mlajšem paleolitiku tudi v naših krajih glavni plen pračloveka.



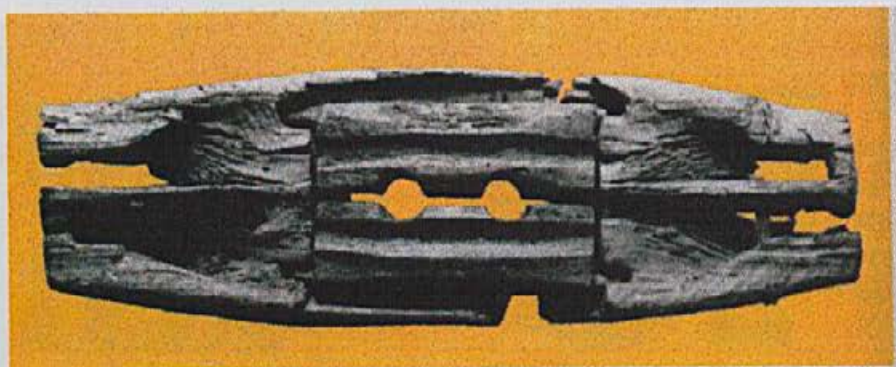
Slika 2:

Severni jelen iz paleolitika, ki ga je vrisal pračlovek v jami Combarelles (Francija)

Za lov je uporabljal kamnito orodje, to dokazujeta kamnita klina, ki bi naj bila izgubljena in v novejšem času najdena na Arehu in na Malahorni, (slika 3) in lesene pasti (slika 4)



Slika 3: Kamnita klina najdena na Arehu na Pohorju in Malahorni



Slika 4:

Lesena past iz 2. tisočletja pr. n. š. najdena na Ljubljanskem barju. Enake pasti so našli tudi drugod po Evropi: na Irskem, Škotskem, Švedskem, v Italiji, na Poljskem, Ukrajini. Iz tega sklepamo, da je prav takšna past pomagala pri udomačevanju divjih živali (konja, goveda, ovac...). Past je ujela nogo živali, obvisela kot klada, da ni mogla daleč bežati.

V mlajši kameni dobi, ko je človek začel pridelovati hrano in njegov obstoj ni bil več odvisen samo od lova in nabiranja sadežev, se je začel otresati neposredne in nenehne odvisnosti od narave, pojavijo se začetki poljedelstva in živinoreje. Prva domača žival je pes, ki ga je človek udomačil iz volka in mu je sprva pomagal pri lovu, kasneje pa pri paši živine in čuvanju premoženja. Pes je postal najzvestejši človekov pomočnik. Lovska oprema je poleg kamnitega orodja še lok, nož iz kosti, kopje, ki je palica s koščeno konico. V bronasti dobi, ki traja od 1.800 do 800 pred n.š., bron izpodrine kamen in kosti pri izdelavi lovskega pribora (slika 5).



Bronasta plastika divjega prašiča iz mlajše železne dobe (od 3. do 1. stoletja pr. n. š.) Božanstvo, sveta žival, ki jo je lovec nosil s seboj, da bi ga varovala in mu pomagala pri lovu, najdena na Brinjevi gori. Original hrani Pokrajinski muzej v Mariboru.

Slika 5: Ormo trino, jelenec in ant

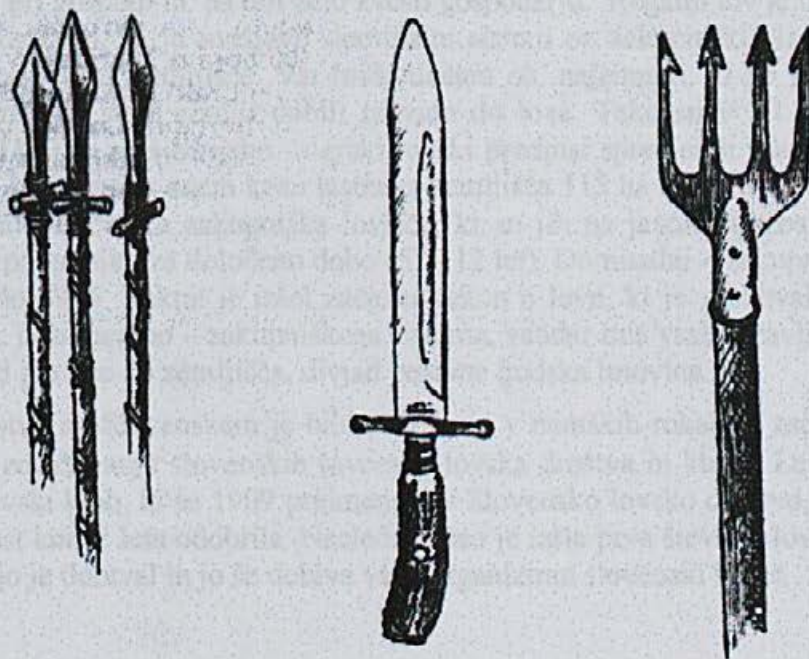


Slika 5:

Bronasta pasna spona iz Zagorja ob Savi, iz 6.stoletja pr.n.š. z lovskima motivoma: lov s sulico na jelena in pes napada jelena. Original hrani Narodni muzej v Ljubljani.

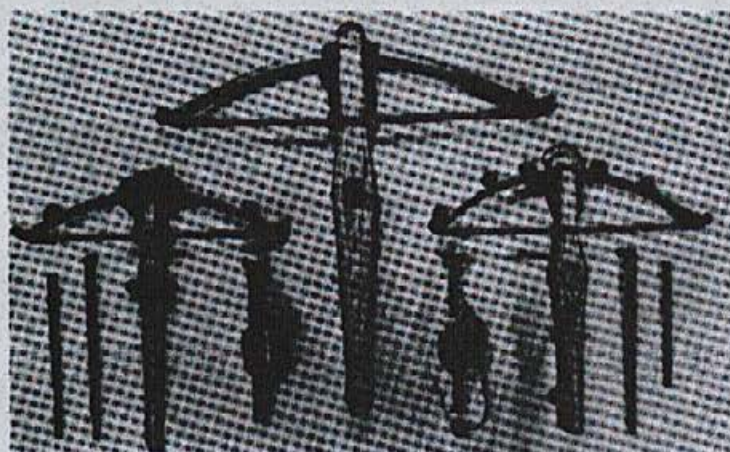
Od 800 do 400 let pr.n.š. v železni dobi so se v naše kraje naselili Iliri, ki so začeli uporabljati železo, ki je zelo počasi izpodrivala bron in baker. Poleg psa začnejo za lov uporabljati tudi konja. Za Iliri pridejo v naše kraje Kelti, ki so znani kot odlični lovci s psi, iz tistih časov je poznan keltski brak. Kelte izpodrinejo Rimljani, ki so postavili lovsko pravo. Rimsko lovsko pravo govori, da je lov prost in pravica vsakogar, divjad v naravi ni nikogaršnja last, šele po uplenitvi je last uplenitelja. Po propadu zahodnega rimskega cesarstva leta 476 po n.š se pojavijo velika preseljevanjem narodov. V naše kraje pridejo v drugi polovici 6.stoletja alpski Slovani, ki so po krajši politični samostojnosti prišli pod vpliv germanskih Bavarcev in Frankov, pri katerih je lov veljal predvsem kot vadba za boj. Ta vpliv se odraža tudi v lovstvu. Uvedejo nadzor lova, način lova, lovske predpise in lovske šege in navade.

V prvi polovici srednjega veka je človek uporabljal za lov razne lesene in železne pasti (razne pahe, skobce), ostno kopje, lok, meč, jelenec in osti (slika 6)



Slika 6: Ostno triostno, jelenec in osti

Ostno kopje so uporabljali za lov na divje prašiče, vidro pa so lovili s ostmi. Po desetem stoletju se je pojavil lokostrel in se v 12.stoletju močno razširil po srednji Evropi in je bil v rabi še v 17.stoletju (slika 7), ko ga počasi zamenja puška.



Slika 7:

Lokostreli iz 16. stoletja z jeklenim lokom, železnimi puščicami in zobatim vitlom za napenjanje

Po 5 stoletju, ko nastaja nov družbeni red fevdalizem, je absolutna zemljiška pravica pridržana izključno vladarju, cesarju, kralju. Vladar je prenašal pravice v celoti ali delno na višje plemstvo, to pa na nižje plemstvo s posebnimi listinami – regali, od tod ime regalni lov. Z lovom se je ukvarjalo plemstvo. Naši predniki so bili predvsem tlačani, zato niso imeli pravice do lova. V glavnem so bili gonjači in nosači na lovih fevdalne gospode, zato so nastajali divji lovci. Ti so morali dobro poznati divjad in lovišče, zato so nekateri postali lovski čuvaji pri gospodi in so bili zelo zvesti gospodarju. Regalni lov je trajal do 1848, ko je razpadel fevdalizem, se je uveljavil dominalni sistem oz. zakupniški, ki je tesno povezan z lastninsko pravico na zemljišče. Vsi bivši tlačani oz. najemniki, ki so postali kmetje so po lovnem patentu na svoji zemlji dobili pravico do lova. Tako so v 20 letih skoraj iztrebili divjad, šele 1870 so se avstrijsko - ogrski lovski predpisi spremenili tako, da je imel pravico do lova tisti, ki je imel v enem kosu lastnega zemljišča 115 ha oz. 200 oralov. Manjše parcele so združevali v občinska zakupniška lovišča, ki so jih na javnih dražbah oddajali v zakup najboljšemu ponudniku za določeno dobo (5,7, 12 let). Dominalni – zakupniški sistem je trajal v Sloveniji do 1946. Takrat je izšel začasni zakon o lovu, ki je vseboval še nekaj ostankov regalnega oz. dominantno – zakupniškega sistema, vendar ima vsak državljan pravico do lova, neodvisno od pravice do zemljišča, divjad postane ljudska imovina.

Lovstvo na Slovenskem je bilo večinoma v nemških rokah, v začetku 20. stoletja se rodi ideja o združevanju slovenskih lovcev v lovska društva in klube. Leta 1907 se ustanovi Slovenski lovski klub, ki se 1909 preimenuje v Slovensko lovsko društvo, ki ga je cesarsko – deželna oblast konec leta odobrila. Naslednje leto je izšla prva številka lovske revije LOVEC (slika 8), ki jo je dobival in jo še dobiva vsak organiziran slovenski lovec.

Glasilo „Slovenskega lovskega društva“:

LOVEC

Štev. 1.



List za lov in ribištvo.



Leto I.



Izhaja v Ljubljani po enkrat na mesec.

VSEBINA:

LOV:

Uredništvo: „Lovec“. — Podgorški:
Za kunami. — Juraj Lubič: Iz
lovskega nahrbtnika. — Podgor-
ski: Poslovje. — Raznotero o
lovu.

RIBIŠTVO:

Uredništvo: Ribništvo. — Dr. I. R.
Kako prijemajo rine. — Raznotero
o ribištvu.

LISTEK:

Rado Murnik: Lovec in „lovci“.

Slika 8:

Prva številka glasila Lovec, ki je izšla januarja 1910; dejanska velikost 17,5 cm x 26 cm

Zadnji grizljaj se imenuje simbolizem lovstva, dejansko ob uplenitvi visoke divjadi. Zadnji grizljaj je zlatna vejica, ki je lovec odlomi, se odvrže, mi kmalu uplenitve in stajne v goščah ali kljun uplenjen divjadi. To pa je simbolizem oddolži za živec, oziroma se zahvali za uboj. To stoji uplenjenjem, ne monotonno vodnik uplenitve ali spremljevalce. Divjad

LOVSKA PRAVIČNOST

Lovska pravičnost izhaja iz lovske etike oz. morale. Beseda etika ima svoj izvor v starogrški besedi *ethos*, kar pomeni *nav.* Isto pomeni beseda *moral*, ki ima svoj izvor v latinščini *navnost*, skupnost norm o *navnih* dolžnosti ljudi do sočloveka, do družine, družbe.. Lovska pravičnost je *navna* dolžnost lovca do divjadi, narave, lovskega psa in lovskega tovariša. Kar ni *lovsko* pravično, ni *lovsko* etično, oz. *lovsko* moralno. Vsa etična *lovska* načela sedanjosti so podrejena prvi lovčevi nalogi, ki je varstvo in gojitev divjadi, plenitev oziroma lov v prvotnem pomenu se je moral umakniti na drugo mesto.

Tako smo hoteli ali ne, vsi potomci oz. dediči lovske kulture, ki se v človekovem značaju izraža kot nenehen izziv za iskanje nekaj novega. Španski filozof in esejist Jose Ortega y Gasset, sam navdušen lovec, je zapisel nekoč, da se z lovom začne civilizacija. Tudi znan ameriški antropolog Sherwood L. Washburn, čeprav nasprotnik lova, je moral priznati, da človeštvo dolguje svojo biološko in psihološko znanje, svoje šege in navade prav svojemu predniku lovcu. Naši interesi, intelekt in čustva so evolucijski produkt človekovega lovskega prilagajanja, saj je več kot 99 odstotkov svojega obstoja preživel kot lovec. Narava je sprva namenila človeku usodo nabiralca in le priložnostno naj bi bil lovec, saj ga je za lovski način prehranjevanja mačehovsko obdarila, ni mu dala za lovca potrebnih lastnosti, kot so moč pri levu ali medvedu, hitrost leoparda ali kune, voh in sluh volka ali lisice, vid orla ali kanje. Pa vendar se jo moral pračlovek, naš prednik, spopadati tudi s temi tekmeci in jih prekašati, če je hotel preživeti. To mu je tudi uspelo, postal je najboljši lovec med vsemi živimi bitji. Ko so se naši predniki začeli otesati genetsko določenih vedenjskih vzorcev in se začeli odločati pri svojih aktivnostih ter uporabljati razum, se je začel proces upora proti naravi, ki se ji do sedaj ni upalo upirati nobeno drugo živo bitje na svetu.

Lovska pravičnost se je v zgodovini lovstva spreminjala. Vloga lova v davni je bila drugačna od današnje, lov je bil predvsem pridobivanje hrane (mesa), obleke (kož) in kosti orodje in orožje. Dolgo ni bilo pomembno, če je bila zasledovana divjad breja ali vodeča. Odločujoče pri iskanju plena je bila kakovost mesa kože in kosti. Vprašanje je s kakšno pravico ubijamo živali in s čim lahko upravičimo ubijanje. Mar s tem, da se človeštvo še zlepa ne bo odreklo mesni hrani. Uboj je krivica nad živaljo, vsaka krivica pa terja zadoščenje. Zato je *lovsko* pravično, da ima žival možnost pred strelom pobegniti. Današnja vloga lovstva je predvsem v ohranjanju divjadi v naravi in ne v ujetništvu. Divjad ni lastnina lovcev, kot pogosto mislijo nekateri, divjad je last države Slovenije, to je zapisano v ustavi Slovenije. Zato lovci samo skrbijo, da se posamezne vrste preveč ne razmnožijo. Nekateri vrste divjadi nimajo naravnega sovražnika, zato je nujno, da opravi selekcijo človek. Zakaj divjad ne pozna meja, prosto živi v naravi in če je preveč, je tudi škoda na rastlinah velika.

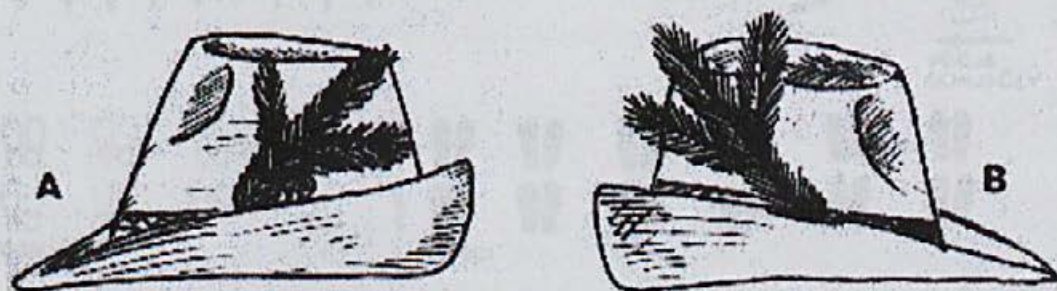
ZADNJI GRIŽLJAJ UPLENJENI DIVJADI

Zadnji grižljaj se imenuje simbolično lovčev dejanje ob uplenitvi visoke divjadi. Zadnji grižljaj je zelena vejica, ki jo lovec odlomi, ne odreže, na kraju uplenitve in vtakne v gobček ali kljun uplenjeni divjadi. S tem se simbolično oddolži za žrtev, oziroma se zahvali za trofejo. To stori uplenitelj sam, ne morebitni vodnik uplenitelja ali spremljevalec. Divjad

položi na desno stran z levim bokom navzgor, nato odlomi vejico, se skloni ali poklekne ter spoštljivo vtakne zeleno vejico divjadi v gobček. Zadnji grižljaj pripada veliki divjadi, prežvekovalcem obeh spolov in vseh starosti. To so: jelenjad, srnjad, kozorogi, mufloni, gamsi in velika pernata divjad, ki se hrani s popjem oziroma z brstjem; divji petelin, ruševac, gozdni jereb. Zadnjega grižljaja ne dobi medved, volk, ris, divji prašič, svizec in planinski orel.

ZELENA VEJICA KOT STANOVSKI ZNAK IN VEJICA PLENA

Zelena vejica, največkrat trikraki vršič iglavca je lovski stanovski znak (slika 9), ki ga lovci nosijo na levi strani klobuka ob raznih svečanih prireditvah, ki se nanašajo na lovsko organizacijo in pogrebnih slovesnostih. Vejica plena je vršič iglavca ali tudi listavca, odlomljena z drevesa v neposredni bližini, kjer je živel uplenjena divjad in je dokaz lovsko pravične uplenitve. Kadar je lovec, ki je uplenil divjad, sam na lovu, si na kraju uplenitve vejico plena odlomi sam, jo orosi na smrtni rani divjadi in jo zatakne za klobuk na desno stran. To stori ko je divjad položil na desno stran in ji dal zadnji grižljaj. Kadar je na lovu poleg uplenitelja še lovski tovariš ali vodnik, vodnik odlomi vejico in jo orosi na smrtni rani in jo ob primernem nagovoru na udrti štuli svojega klobuka z levico ponudi uplenitelju. Nagovor je nekaj spoštljivih stavkov, ki je sklenjen s čestitko »Lovski blagor«. Uplenitelj z levico seže po vejico, z desnico pa stisne desnico spremljevalcu oz. vodniku in se zahvali z »Lovska hvala«, nato si vejico plena zatakne na desno stran svojega lovskega klobuka.

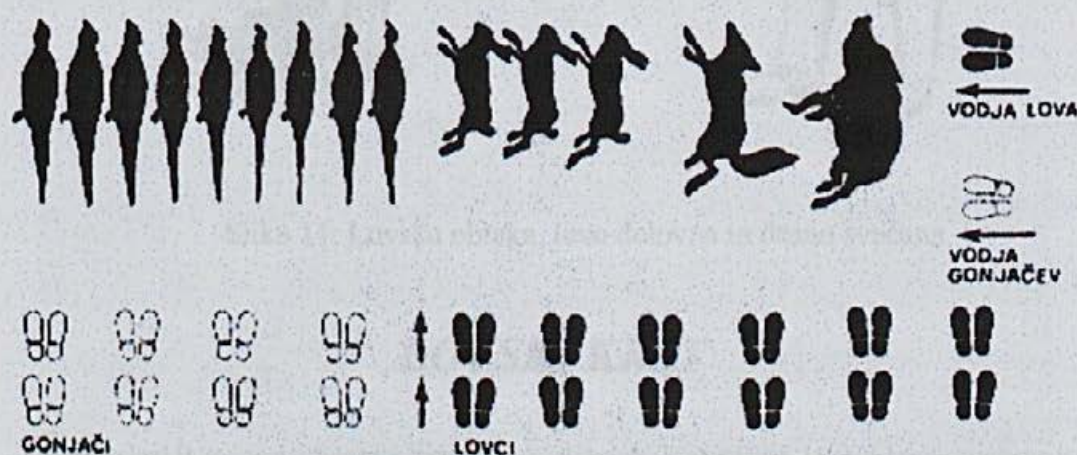


Slika 9:

A) zelena vejica na levi strani klobuka – lovski stanovski znak. B) zelena vejica na desni strani klobuka – vejica plena ali vejica uplenitelja

POZDRAV LOVINI

Po stari šegi lovci po končanem lovu naredijo pozdrav lovini. Ta lovska navada je pravzaprav zahvala naravi za plen. Lovovodja poskrbi, na katerem mestu bi naj bil pozdrav lovini, da je pravočasno in primerno pripravljeno. Prostor za pozdrav lovini je praviloma predviden tako, da bo položena divjad obrnjena z glavami proti predelu lovišča, kjer je bila uplenjena. Vso uplenjeno divjad dneva položijo lovci že na prej pripravljene zelene veje v vrsto po velikosti od desnega proti levemu krilu. najprej veliko in malo dlakasto divjad, nato veliko in malo pernato divjad. Divjad položijo lovci na desno stran, (na desno pleče ali desna perut) Npr.: divji prašič, lisica, zajec, jereb, fazan, raca, šoja. (slika 10) Na levo pleče divjega prašiča položimo vejico divjadi, prav tako tudi pri jerebu na levo perut, ki ima v kljunu zadnji grizljaj. Preko položene uplenjene divjadi se ne sme stopati, ker je v nasprotju s spoštovanjem, ki jo naj lovec izkazuje. Ko je vsa divjad položena se lovci in gonjači s psi na ukaz lovovodje »zbor ob lovini«, postavijo v eno ali dve vrsti tri korake za položeno divjad. Vodja lova kratko pove, kako je lov potekal in poda oceno lova. Če je bila na skupnem lovu uplenjena velika divjad, lovovodja vzame iz levega prsnega žepa zeleno vejico in se z njo dotakne uplenjene velike divjadi, stopi do uplenitelja, mu izroči vejico in izreče po že opisani navadi lovski blagor in izroči vejico plena. Nato zapove pozdrav lovini, vodja gonjačev zatrobi na lovski rog tri dolge zvoke in melodijo pozdrav lovini, lovci in gonjači stojijo mirno. Ko lovski rog utihne, vodja lova spoštljivo pogleda na uplenjeno divjad, se odkrije in reče »Uplenjени divjadi za lovski blagor - hvala« hkrati se vsi lovci odkrijejo, v en glas rečejo »Hvala« in se zopet pokrijejo. Lovovodja sklene obred z zahvalo za udeležbo in pove, pod kakšnimi pogoji si lahko posamezen lovec prisvoji plen, ter povabi navzoče na zadnji pogon.



Slika 10: Razporeditev pri pozdravu lovini

LOVSKA OBLEKA

Lovsko obleko oz. lovski kroj je predpisala Lovska zveza Slovenije leta 1953. Blago je zelene rjave barve, kasneje je dovolila, da je lahko tudi temno zelene barve (slika 10). Po obleki se razpozna pripadnost člana zelene bratovščine.

Lovci imajo po navadi dve lovski obleki, delovno, ki jo uporabljajo pri gojitvi in lovu, ter svečano za slovesne priložnosti. Lovski klobuk je obvezen sestavni del obleke, ki je jelenje rjave ali zelene barve. Srajca je bela, če gre za udeležbo na svečani prireditvi, lovski ples, lovski pogreb in svečani zbori lovcev. Zeleno lovsko srajco z znakom SLD na levi strani nosimo zlasti poleti, ko je v suknjiču prevroče. Kravata je seveda zelene barve z uvezenimi motivi divjadi ali pa brez njih.



Slika 11: Lovska obleka, levo delovna in desno svečana

LOVSKI KRST

Lovski krst je sprejem novinca v lovsko družino zeleno bratovščino, to ne pomeni sprejema v članstvo v lovsko družino. Praviloma je krščen novinec, ki je lovsko pravično uplenil prvo žival velikega lova (veliko divjad). Lovski krst hrani ostanke srednjeveškega obreda sprejema med viteze. Na Slovenskem se lovski krst izvaja v več različicah. Osnova te lovske šege je prevzeta iz davne preteklosti. Po nekaterih virih je krst opomin na lovsko pravično izvajanje lova.

Najprimernejši čas za lovski krst je takoj po lovu, na katerem je novinec uplenil divjad velikega lova. V lovišču grofa Attemsja na Pohorju je lovski krst opravil na mestu uplenitve grofov jager in to tako, da se je uplenitelj naslonil preko uplenjene divjadi, vodnik pa ga je z

ročajem lovskega noža rahlo udaril po zadnji plati v opomin na napake, ki jih človek dela v naravi. Nato mu je izročil na rezilu noža vejico plena in izrekel za lovski blagor – hvala. Uplenitelj vzame vejico plena, se zahvali z lovsko hvala in vtakne vejico na desno stran klobuka. Pred tem je grofov jager na lovski rog zaigral pozdrav smrti uplenjene divjadi, melodija se je razlikovala od divjadi do divjadi. Po prihodu v lovsko kočjo je zaigral pozdrav lovin, ki se je po melodiji razlikovala od melodije smrti, in je bila za vsako divjad različna.

Danes je navada, da se lovski krst opravi na zadnjem pogonu glavnega lova. Lovski krst je na šaljiv način obredno pripravljen in izveden tako, da se novinec spominja prvega plena velike divjadi. Poteka pa tako, da starešina lovske družine razglasi, da se je novinec pregrešil in si drznil upleniti veliko divjad. Sestavi se krsna komisija s predsednikom in dvema prisednikoma, to so navadno izkušeni in duhoviti lovci, ki novince sprašujejo najprej o osebnih podatkih, nato pa o lovskem znanju v šaljivi obliki. Ko je izpraševanje končano, se razglasi sodba o opravljenem izpitu, zato bo lovsko krščen. Starešina ukaže kandidatu, da se uleže na pripravljeno klop, na kateri je položena uplenjena divjad. Starešina krščencu prek glave zlije na vrat nekaj kapljic vina trikrat zaporedoma in ob tem govori; »krstim te v imenu boginje Diane in lovskega patrona Hubertusa za lovsko čast in poštenje, v imenu zelene bratovščine za lovske družine složno življenje. - V imenu navzoče lovske družbe za puške pravično nošenje«. Ob vsakem geslu prisednik kandidata rahlo udari po zadnji plati (slika 12). Krščenec poljubi plen in vstane, se rokuje s starešino, ki razglasi, da je postal polnovredni tovariš zelene bratovščine, ter ga opomni, da naj nikoli ne zataji lovske časti in na lovu nikoli lovske pravičnosti. Udarci so opomin, da je za greh tudi kazen. Nato primeta z levico vsak svoj kozarec vina in izpijeta do dna.



Slika 12: Lovski krst

Na zatožni klopi Borut Maister sin slavnega generala Rudolfa Maistra, s palico Karel Ingolič

LOVSKA LATINŠČINA

Lovska latinščina ni laž, temveč zgolj pretiravanje v opisovanju lovskega dogodka. Lovci imajo posebno govorico in svojevrstne izraze. Kakor je bila nekoč latinščina uradni cerkveni in znanstveni jezik, ki je bil nerazumljiv preprostemu, nešolanemu človeku, tako tudi nelovci često ne razumejo lovskega pripovedovanja. Prava lovska latinščina popestri lovsko družbo, da srečanje mineva v prijetnem in vedrem razpoloženju. Lovske zgodbe in lovska latinščina so posebno hvaležna snov za poslušalce.

LOVSKI POGREB

Lovski pogreb je navada, ko se lovski prijatelji poslovijo od svojega stanovskega tovariša. Lovska pogrebna slovesnost poteka v lovskih družinah občine Slov. Bistrica v večini enako in se odvija tako; žalna seja, častna straža, lovski venec, spreved, govor, zadnji pozdrav, sedmina.

Na žalni seji spregovori starešina o pokojnem lovskega tovarišu in z minuto molka se počasti spomin. Nato v soglasju s svojci pokojnega pripravijo protokol pogrebnih slovesnosti. Določi se, kdo bo položil venec, častna straža, nosači krste ali žare, govornik. Vsaj pol ure pred pogrebom se lovci v lovskih oblekah zberejo in se postavijo ob pokojnikovi krsti oz. žari in se postavi lovska častna straža. Častna straža štirih ali dveh lovcev z zeleno vejico na levi strani klobuka in brez pušk se po potrebi menja. Ko se krsta ali žara dvigne k pogrebu, se častno stražo zamenja s častnim spremstvom ob krsti s štirimi lovci ob žari z dvema s puško na levi rami s cevmi spredaj navzgor. Tik pred krsto ali žaro nosijo en lovec odprto pokojnikovo puško s črnim trakom in en lovec na zeleni blazinici pokojnikova lovska in kinološka odlikovanja.

Na čelu spreveda za lovskim praporom oz. zastavami gredo trije lovci z lovskim vencem za njimi gredo v dvoredu ostali lovci, tudi tisti s puškami, ki kasneje izvedejo častno streljanje, med njimi je lovec z lovskim rogom. Če je pogreb cerkven in pokojnika nesejo v cerkev, lovci v špalirju počakajo pred cerkvenimi vrati. V cerkev gredo le lovci nosači, nikakor pa ne lovci s puškami. Poslovilni lovski govor je zadnji od govorov, govornik se na koncu govora odkrije sname s klobuka zeleno vejico jo nastavi na razpoko klobuka, ter jo spusti na krsto in se pokrije. Takoj po lovskega govora se zapove » lovskega tovarišu zadnji pozdrav«. S tremi dolgimi otožnimi zvoki se oglasi lovski rog (slika 13) in oznanja, da je lov za tovariša pri kraju, in sledi zaporedno streljanje. Nato gredo lovci v vrsti mimo groba in zelene vejice spustijo na krsto oz. žaro. Lovec, ki je nosil odprto pokojnikovo puško, puško zapre, jo da na levo ramo s cevmi spredaj navzgor in spusti zeleno vejico na krsto. Po pogrebu je stara navada, da se lovci zberejo na sedmini in se še zadnjič skupno spomnijo na pokojnega lovskega tovariša. Starešina lovske družine, katere član je bil pokojni lovski tovariš, se na koncu sedmine zahvali za udeležbo na pogrebu lovcem in praporščakom sosednih lovskih družin in povabi vse lovce z besedami, »dovolite, da nazdravimo na spomin pokojnega lovskega tovariša«. Vsi vstanejo in si natočijo kozarce ter jih dvignejo. Starešina nadaljuje »S to čašo vina nazdravljam spomin pokojnega lovskega tovariša. Vsi spijejo čašo vina in

starešina konča z besedami: « Iz te čaše naj bi pil pokojnik in nihče več ne bo pil iz nje, » in jo vrže na tla, da se razbije. V kolikor se kozarec ali čaša pri padcu ne razbije to pomeni slab znak, kar pomeni, da bo kmalu pogreb.

LITERATURA IN VINI

Dogodek, ki se je zgodil leta 1985, ko so se v Lovski družini Šmartno na Pohorju poslavljali od svojega tovariša, se pri tem obredu kozarec ni razbil, se je starešina zelo neugodno počutil. Ni minilo tri tedne, že je lovsko družino zapustil naslednji lovski tovariš in, ko se je zopet pilo na spomin pokojnika, se kozarec ni razbil. Dobra dva meseca po tem dogodku je odšel v večna lovišča tretji lovski tovariš iste lovske družine. Zopet je bila sedmina in zopet obred zdravica na spomin pokojnika. Nastala je smrtna tišina, ko je starešina vrgel kozarec bolj krepko in se je ta razletel na sto kosov, so si vsi oddahnili. Ko so se nekaj mesecev za tem istega leta poslovili od lovskega tovariša v pobrateni Lovski družini Polskava, se starešina ob obredu zdravice na spomin na pokojnika, kdo ve zakaj ni odločil, da kozarca ni razbil.



Slika 13: Zadnji pozdrav

SLIKA 1: AMIN TUT	1
SLIKA 2: SEVERNI JELEN	2
SLIKA 3: KAPUTA KLINA	3
SLIKA 4: LPUENA PART	4
SLIKA 5: BRONASTA PASNA SPANA	5
SLIKA 6: OSTRO	6
SLIKA 7: LORNI PFI	7
SLIKA 8: PRVA SFENKA GČASNA LAMN	8
SLIKA 9: ZEPNA VŠIKA KOT STANČSKI ZNAK	9
SLIKA 10: RAZPREDU PHIPINZORATE ZOVNI	10
SLIKA 11: JAVNA OREKA	11
SLIKA 12: LONSKI KART	12
SLIKA 13: ZADNI POZDRAV	13

LITERATURA IN VIRI

Literatura:

1. Divjad, Ljubljana, 1983.
2. Lovčev priročnik, Ljubljana, 1989.
3. Lovska družina Polskava in njenih petdeset let, 1996.
4. Po sledovih slovenskega lovca, Ljubljana, 1995.

Informatorji:

1. Ingolič, Karel, roj. 1925 Zg. Polskava
2. Strehar, Gabrijel, roj. 1935 Smrečno
3. Skupina neimenovanih lovcev

SEZNAM ILUSTRACIJ

SLIKA 1 MAMUT.....	3
SLIKA 2 SEVERNI JELEN.....	4
SLIKA 3 KAMNITA KLINA.....	4
SLIKA 4 LESENA PAST.....	5
SLIKA 5 BRONASTA PASNA SPONA.....	6
SLIKA 6 OSTNO.....	6
SLIKA 7 LOKOSTREL.....	7
SLIKA 8 PRVA ŠTEVILKA GLASILA LOVEC.....	8
SLIKA 9 ZELENA VEJICA KOT STANOVSKI ZNAK.....	10
SLIKA 10 RAZPORED PRI POZDRAVU LOVINI.....	11
SLIKA 11 LOVSKA OBLEKA.....	12
SLIKA 12 LOVSKI KRST.....	13
SLIKA 13 ZADNJI POZDRAV.....	15

Knjižnica J. Vošnjaka Sl. Bistrica
Slovenska Bistrica

ar 39

MOGU J.

Lovske



0086655

COBISS *